

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

Пленум «1971—1975 чылдарда ССРЭ-нин улус ажыл-

СЭКП ТК-нын Пленуму моон-биле бодунун ажылын дооскан.

Совет Эвилелинн Коммунистг партиязынн XXIV, съездизинг СЭКП Төл Комитединн отчѣдун бадылаар.

СЭКП Төп Комитетинин Пленумунун 1971 чылдың март 22-де доктаалы

*1971—1975 чылдарда ССРЭ-ния улус ажил-агыйын хөгжүдөрүнүн тоску беш чыл планынын талазы-биле СЭКП-нин XXIV съездизинин

Директиваларынын дугайында СЭКП-нин XXIV съездизинге илеткелди бадылаар.

Күртө, ажил-агай болгаш социал-культура сорулгалын боттадырыныга ажилчы човнар депутаттарының хоорайлар болгаш хоорайларда район улаан бидлер, паян болгаш сай-хөө айтылгыларын шийтээрээрлээнге, үч черин үстүртүр, туудун, журтталга болгаш коммунал ажил-айнын хөскүдөрүнө, оларын ийишати-вазын болгаш хайрыскага-ны күштөндөрүр, човнуң амьдырал база социал-культуруг хандыргазын эки-жидер, социалстын хоюлуу бажыгалаар сорулга-быге, а ол мынкан ол Советтерин ажил-чорудталарынын демократтыг принциптерин улам саймалдыр сорулга-быде СССР-ин Дээди Советин Президиумунун ДОК-ТААДЫРЫ болаа:

1971 жыл. Ажылжы чыгар
депутаттарынын чыгар,
хоорайда район Совети хоорай-
да, хоорай районунда ку-
рамындагы элчилеринин
гагыш болуп, хойуу бугулар
берген эрлеринин кемчилик-
биле, куруенин ийити эрге-
акчыктарын база хооройонго
ажылжы чыгарышын эрге-
акчыктарын барымдаалы-
тапкан, уч кер учур-дузайы
бугу айтырышынын шит-
гагыш организацияларынын
куртургал, коммунал тулу-
учул, социал-культура болгыш
ымдары куруенин эрлеринин
дуулуш, ууус эрлеринин
барымчаларын болгыш туу-
су керни тууду материалдарын
бугулар талазы-биле, чагай-
жылдыгынын, садгынын бол-
гаш ынгитинин чечималдеи-
нин, ууус эрлеринин, кадык
камыталарын, культу-
гураын болгыш эрлеринин
болгыш болуш болуш болуш
болуш болуш болуш болуш

[illegible]

Хуорай Совети бэ түтүдө аймактык айтырмаларын талашыла-биле бүдүрүгөслөрүн, алар чөйрөсүнүн болашк организациаларынын иштелгелерин дымнаар, ол талашыла-биле шийитирин хүдүн алыр, эргежок түтүдө таварычаларда үстүлө турар чогуур организациа бодунун саналын кылар.

помогут республиканским хозяйствующим организациям. Чагырганың категориясына хоорайны килерис эвлеткеден республиканың хоойу жуукудагы биле доктаттыгын туруму баулар, хоорайның човунун санын, оңи политиктиг, экономикаг болгаш культуура укур-дузаны барымдалап тургаш, чорудар.

7 чүүл. Республика, край, область чагырганың хоорайны амыкты човнар депутаттарының хоорай Совети болас:

жиддылга, садгын, интигын чемеинеткелиге, улус өөрдилгениге, кадык камгалагына, культуруга болгаш човну хандырымга холбашкан өскө-даа айтырларга хамаарымна планларын тевелилдерин хыпар көөр, эргекор чутуга таваргалыкта бодовун савалдарын тогуру үстүу оргнарига килер, бо айтырлардың талазы-биле ниле план көргүзүгүс хоорай амык-агынык хожжудеринг болгаш хоорайны социал-культура тургузушкунуун планнига

хоорай, хоорай кедэ болгаш аян куусекчи транспорт теринин амыр комитеттеринг дистриктин бо деринг, суд бажындарын тевелгине чоруга хергелергаш дериг-херинин амыр чутугуен ка-кмынар талаз болгаш социал-оян чедерлерг

[illegible]

2) журт үстүлгүсүз, амдырал хайдырчыланың, саамынын болгаш нияттын чечимеилегенин бүдүрүлгөсүн, куугунтартын, уус-өөдөлүнүн болгаш элдик кайгыларын, кустуңга чыгыркан, организацияларын болгаш албан чертерин сайтара тургузуурын, жогкудери болгаш социализацияларын, планнарын чымын көөр, эргежок чыгууга таварылгааларда бодуну самалдаан чогур үстүу органаарга

3) үстүнгө чыгыртып, хуорайым девискеерилде турар туудурутелерим, албан черлерин болгаш организацияларын, чуртталга болгаш коммунал ажыл-агыйың кол-жудеринге, оруктар, социал-кудурту болгаш - амыдырал амы-дузаның объектилерин туудуруңа, удуштуң дегерел баарызынча болгаш тус черин тууду материалдык бүүдүреринге, чагаш

[illegible]

1971 чылдын март 22-де СЭКП-ниң Төп ревизия комиссиязынын хуралы болган. СЭКП-ниң XXIV съездизинге комиссияның отчёттук илеткелин хуралга бадылаан.

ХҮЛЭЭЛГЕЛЕРИН КҮҮСЕТЖЕННЕР

Коммунар заводунун металлургия (Ворошиловград областа) прокат бүдүрүсүнүн талааны-биле сөөздөр мурунбуз хуузаогезин күөтүктөт. Ошун пладан дашкаар төмөд мөд тонна хирени бүдүрүп үндөтүөс. Ийи дугаар калабак прокат пениде мастер А. Зубовтун ээлчөо графикайи мурнал ажилдап турат. М. Рожков, В. Бутеко, В. Киричек дөи мпшак алдарлыг мастерлер ажилчыларынын чарыкымын мурунда чөрүп турар. Ол-за заводтук өөке-дөа цехтеринин коллективтери бааза-ла сөөзд мурунбуз хуузаогезлерин күөтүктөниянип дугайында айткан турарлар.

Днепропетровскинд «Строймаш» заводунд ажилчылары Төмөк багашт Олесеа областынын көддө туудуларычө өл-он чынк краунылары багаш дүргөн чөрутук транспорттерлары чидүрүп чөруткан. Бүгү продукцияны олар пладан дашкаар кылган багашт олор-дун чамдымы каммалтынгал эемдерин кылдынтан. Ооң-бөдө заводтун ажилчылары багашт инженерлер партиянын XXIV сөдданингө аддыр кылдыр алган социалисттик хуузаогезия күөтүсидип кенер.

Кара далайның судью мылар за-
водунун коллективни съезд мурнуу
чарынын шалгычы куп-аяк ээл-
чэн база чедикшикнин чоруду
турар. «Николаевский комсомол»
деп балык шыгжар соодукчуу
траулерин хуусаазында бир ай
бурунчага тууду тургуска. Ол
судуюу Николаев областын ком-
сомолчуларинь болгаш аныкта-
ринь чыгал демирлеринде кы-
ган.

Иссык-Куль чоогунун «Джергалап» шахтазынын кырында беш сыдыстар чырып турар. Ал болса партиянын XXIV съездиндеги алдар кылдыр алган хүдэлгезин баугаар беш эшелон хөмүр-даштын кызын уйдүргөн деп чүеин көргүзүп турар о-л-д-р. (СЭТА).

ре саямгыры тодаргай
апар. Бет чыдарын дү-
гузуда коллективтин айма-
чынары аям-бүрү туду-
тарга 20 му тояна теш-
тодугу дерин-херекесердин,
станоктары эптеп тургу-
кан, а металл конструктор-
ларын хемчээл 8,5 му
тояна ажа бээр. Буудурле-
лерде болгап пехтер аразы-
да сатып эптеэн уузг-биз
хоолаларын чыгыс угже
шоер болла. оң хемчээл
450 км (Кымыдал Абган
аразынын хемчээл хпре)
ажа бээр.

Бистиң коллектив чаа беш чыдаа база-ла бедиткен хуузалгени алган: Ыланкыя бирги кварталдын бугурулге планын март 20-де кууесидир дээн хуузалге кууесеттинген. Эштер Д. Малышевч, И. Жолоб, Л. Курганов, Н. Щука болгаш оон-даа эскедер уурткан бртгадалар чыл эгезинден бээр куженишкитин аймакка турар.

А. ПОРУЧНИК,
УЧАСТОКНУН ПАЧАЛЪНИКЪ.

Улур-Хемчө далашкан дег
агы бадий чыдар Хемчий
хемийн дөлгөмөрлерине Кара-
Даштың чүс-чүс чылдар дур-
гузунда шыгакан келген дау-
дун дүтүн аргыларына лау-
лдинги боор чаа бүдүрүлгө
терийиң туудун кымыры бу-
хуниерде доозулган. Ол дээр-
ге, Ак-Довуракта «Тыва да-
дугу» комбинатың үрүмкө-
төл сорттаар комплексини-
дир.

Уш кол корпустан тургузупкан бо улуз туудугну кутупе комиссиязының кеңи-гунери коруп, ооң канчаар ажылдаарын хылаан, ажы-галга кийер дугайында ак-тыга ат салган. Март айныч чоокку эрткен хунисринде ону ажылдадырынын баш-тайгы шенелделери чедиш-киргич эрткен. Ооң баштайгы продукциязы алынган.

Тузун кыялындагы хатматтар
лар, кой күй үнгөн бо бунд
руга чейин чамда 4 миллион
акжы толга руданы үрмөк
түз төлөтсөңиз күчүзү долу
зу-биле иңиңиздин алганды
лар-дугу армалар фабрика
бир чыл дургундаа амгы ку
чузунге ичмештир 5 күн
тузунга чамда 15 миң тонна
тузлар. Тымал АССР иң алды
лыч тузугузу Дзизманы
Калдар-оодун, ССР-иң Дөд
ди Советинде дечуталы Сер
гей Сенджималы. Отур Ара
лайынч болташ «Савьрт те
монтайтын» тузугуз брита
ннык тузуга чамда 10 миң
дечуталыры, монгажылар
күш-ажыкчы угуз тилеңтең
дечил азырмага төлөтпн
уулу кирсел.

Совет Эмгекчилдик Коммунист партиясынын убагында акыттардын XXIV съездиндеги өзгөчө белекти сыйгич, жетишпизин аялданан Ак-Дуурак хоорайыгк тудуктуу даярлыкк өөрүштүк-мачнайы канчар-даа ажайык, бө хушкерде от арылган сорттарак комплекстик үрүмтөтөгү болган кургалдыга, арылганга корпустарында тургусуна хамкы механизминер, дериалер чүрүктөк согуры де дең дески аяылдан эгелен. Аяда аяылдар аяылчымнар, птисенер-техникти аяылдачыклар болган оксе-да мерге-жылдык жылкылар дери-е-е

рекселдерий башкарып эгелзээн. Мында ийн ээлчегиния ишчилери хүнде 150 тонна даг рудазын үүрмектеп, кургадыл турар, ол коргузун чоорту 300 тонна чедер.

О. ОХЕМЧИК.

Пенза областа Сердобу-
заводу Мосвианцы, Ульянов-
скинин, Ивановоңу болгаш
еске-даа хараайларын мага-
дзинериче дына хей ша-
тарны чоруткан. Оларнын
дына хейү — пландан даш-
каар кылдыгнан. Ол дээрге
массалыг херегелдиң элек-
троннуң хронометрлери, ал-
дармаан «Кукушкалар» бол-
гаш еске-даа шаңтар-дыр. Ол
заводтун коллектини СЭНП-
нын XXIV съездинин аянт-
тыңар хүнүнге чедир ам-да-
беш муш шаптарны кылы-
гандарын хулдзаткан.

Фергананың химияның пәл
заводуна СЭКП-нің XXIV
сөзбаздизинге алдар болдур
чарыштың чүс-чүс кирки-
чилери арельдин дагызгы
күүсөдип кирилкенер. Ол
чорук коллективтин алган ху-
дзалгезин улам улгаттырар
аганы берген. Сөзбаздин
ажытырганы чедир ол за-
вод хулазгени 70 эвс,
а 150 тонна мылчыл торгу-
ну бээр деп турар.

(СЭТА-ның көрр.).

ӨВҮРЖҮЛӨР СӨГЛӨӨН СӨЗҮНГӨ ЭЭ БОЛУР

— Сески беш чылдың эге-
зилде колхозтун бүтү малы-
ныч баш саны 16460 тур-
ган болза, оон төнүзүндө азы
1971 чылдын январь 1-де
2573 баш четкен. Бо дээр-
ге нийтинин малдың баш
саны беш чыл дүргүзүндө
68 хуу, чылда ортумаа-биле
13,6 хуу өздүлгө болганы
ол. Ажыл-агый беш чыл пла-
нындан ашыр 150 тонна эт-
ти, 83 тонна сүтү күнүгө
саткан—деп, «Кызыл-Тук»
колхозтун даргазы коммунист
эш Саада Дочунович Ооржаа
районунун партия конферен-
циянын индиринден боду-
нуң салалыкта чоргалар-биле
кечүгүлгөн. Ол-ла үенин
дүргүзүндө алаа эт бүдүр-
гү 24 хуу, дүктү 23 хуу
өскөн. Төрүчүс баш малга
оошаштыр чыл бүтү 72 бы-
зыам, 70 аны, хураганын
болгаш 91 күлүнү ач келген.

Болжоттарынын болжот
сөөктөрүнүн материалдык баа-
заларын быжыгалаарычче уг-
ланган партиянын болжот ча-
зактын тодаргай хемчеглери-
нин база колхозчуларын кы-
рак кызыл күш-ажылынын
түннелинде беш чылда кол-
хозтун нийти ашма орулга-
ны 25, а арыг орулгазы—118
хуу өскөн. Оон түннелинде
ажыл-агый 1965 чылда 1 ки-
жи-хүнө 1 рубль 67 ко-
пекти төлөп турган болза,
эрткен чылдан ол сан 3 рубль
ашкан.

Бо бүтү эки чүдүдери чеп-
дип алырында ында комму-

нистерин болжот партия ор-
ганизациянын ролу аажок
булун салалыкта демделген.
Ылангыла бүтү коммунисти-
рин 65 хуууу колхоз бүдү-
рүлгөзүнүн чутула уаастокта-
рында быжыгаланган.
Ажыл-агыйнын түдүгү бри-
гадамы эрткен беш чылда эки
шынары 45 бажыны кол-
хозтун малчынарына, тус-
кай эртемнигерине түдүп
берген болжот кудурунун
база бүдүрүлгөни дыка хөй
түдүлгөн кылган. Ол үенин
индиринде 3 чунар-бажын, 2
кымыл-булун туттуган.

Чыл саналда малчынары-
нын кыштагында бажына-
рын септээр, бугуур, чутай-
лаар ажилдарын херезген
нерден тургустунган тускай
эвено кылган турар. Ону Ты-
ва АССР-нин Дээди Советинин
депутаты, коммунист
Маадыр ие Монгуш Байыро-
на Серен билдири-биле уду-
туп келген. Сарык кадарчы-
лар коммунист Абдул Саал,
Буулар Санчы Бидий олар
чугале социалист чарыштын
эргекчери болуп турар
эвек, чыл санымда күш-
ажылчы бедик түннелери-биле
өскөргө уаагер-чикеки
көргүзүп турар. Оларнын ка-
йымы-даа эрткен юбилейин
чылда төрүчүс баш иек
бүдүзүндө 90-90 бызыам

менди доруктуруп алган.
«Кызыл-Тук» колхозтун
коммунистери сээд мурунун
социалист чарышын эге-
лекчери болган. Олар бот-
тарынын нийти хурамына
эрткен беш чылдың түннел-
дерин үндүрүшкөн, ажал-чор-
удулганын шүтүкүлгөчү эу-
биле үнелеп, кудуларынын
ажылгап, күш-ажылдын бү-
дүрүчүтүн улам бедик
турган, тоску беш чылда
оон-даа бедик түннелдерин
чепип алыр даш бедиктен
хүлээлгөргөн ап, районун
бүтү ажылчы чоннарын со-
чарыч кыйгырганар.

1971—1975 чылдарда
ССР-нин уаус ажыл-агыйн
хөгжүдериин беш чыл пла-
нынын талазы-биле партия-
нын XXIV съездинин Дирек-
тиваларынын төлөвилелин
районун бүтү коммунисти-
ринин, ажылчы чоннарынын
күш-ажылчы болжот политик-
тиг кудурушкунун хайнык-
тырган. Алаа холбоштор бол-
луп эрткенде ажылчы чон-
нарын болжот коммунисти-
ринин хураалдарына 8100 ки-
жи киришкен болжот оларын
хөй-хөй санал-оошарын бер-
ип, съездинин Директива-
ларынын төлөвилелин чыгыс
үн-биле чүдүдүзүп, оу
күсүдериин долу шийити-
лин бадтыкпал турар.
Маада «Торгалыг» совхоз-

та хөй коммунист Төлүш
Калзаа-оолдун саналын чи-
жекке кирип болур.
— Бистин Төрөн чүтү-
вүстүн моон сонгааргы эконо-
миктиг хөгжүлгөсүн, уаус-
туу материалдык болжот ху-
раалтун деңгелин улам бедик-
териче уланган партиянын
улуг планы-биле танышкып
көөргө өртүчүгүр. Ол план
коммунист бүдүзүп, ажал-
ныч бүдүзүп идекейлиг
киришкени чокка алаа-ла
боттаны бербес деп чүвени
эки билдир бис. Эрткен сески
беш чылда мээ уулам—ор-
тумаа-биле төрүчү 100 хөй
оошаштыр чыл бүтү 102 хуу
ураган. 1 хойдан-ла 2,5 кг дүк
болган. Тумат Осур-оол, Кыр-
тыс Херел, Донга Анай-оол,
Төлүш Минчег-оол, Хор-
вады Кара-оол, Маадыр Сю-
рюн-оол ышмак доктаамал
эки түннелдерин чепип ап
келген коммунистери бистин
совхозтан хөйү алап болур.
Мен сээд мурунун соци-
алист чарышынга киришип,
беш чылдын баштайгы чылын
чедикшигин дооар даш
бодумга быжыгалам 100 хөй-
дан 107 хураган, хөй бү-
дүзүндө 2,5 кг дүктү кыр-
гып алырын хүлөөнмашаан,
совхозтун бүтү ажал-ныч-
лери кыйгырып тур мен.

Коммунист Калзаа-оол чүг-
лө бодунун совхозунда, райо-

нунда эвек, республикада су-
радыг хөйжүлгөсүн бирээз.
Оон чүрүчү чайгы үеде рес-
публиканын найысылалы—
Кызылдын партиянын алаа-
зындан көрүп болур турган.
Коммунистери эгелеш-
кенин дөткөөн районун бү-
тү ажал-нычлери боттары-
га бедиктен хүлээлгөргөн
алгаш, ам ону амдыралга
боттандыр даш ажыл-
дап турар.
«Торгалыг» совхозтун хөй, өшкү кадар-
чылары эштер: Тумат Осур-
оол, Төлүш Минчег-оол, Кыр-
тыс Херел, Донга Анай-оол,
Буулар Санчег-оол, Кыргыс
Шанмак-оол, Ховалыг Кара-
оол, Даваа Шырап, Маадыр
Сюрюн-оол, Эзелчин Кыргыс,
Николай Натиг-оол олар бо
чылын кадарган 100 баш хөй,
өшкүзүндө 100-120 аны,
хураганын камгалап алырын
хүлөөн. Ол-ла совхозта
иек кадарчылары коммуни-
стер Донга Кызыл-оол, Саара
Саада олар быза бүдүзүндө
дүк, хуи дүргүзүндө 700—
800 грам немеле деңгелин
алырын хүлөөн. Бо комму-
нистер хүлээлгөргөн чөргө
күсүдип шыдар дээринче
идеген болур.

Хандагайтын түдүг-сеп-
теге уаастокта болжот ком-
мунал хонторанын чанын-
да партия организациянын
коммунистери Директивалар

төлөвилелин танышкан хура-
лынга чыл эгезинде алган
хүлээлгөсүн улам бедиктен.
Сээдинин ажыттынар хүнү-
ге чедир ийи өргө чүрттаар
ийи бажыны эвек, үш ба-
жыны ажылгага кирир.
Күш-ажылдын бүдүрүчүтүн
5 эвек 6 хуу өстүрүр болжот
чыл планын декабрь 15-те
эвек, декабрь 1-де күсүткен
турарын хүлөөн. Олар ам
үшкү бажынын түдүгүн доо-
ар даш ажылдап турарлар.
Нийтизи-биле районун
ажыл-нычлери сээд
мурунда улуг хүлээлгө
алган бо хүнүнде аажок кү-
женишкенин ажылдап тур-
рар. Ам бүтү партия, комсо-
мол организациялары кижи
бүдүзүп алган хүлээлгө-
рин амдыралга боттандыр-
ган турарын хандыр даш
ажылдап турарлар. Март 1-
де байдал-биле алырга район
күрүгө эл саарынын
квартал планын 108 хуу,
сүтү 72 хуу күсүдүп алган.
Чарыштын эгелешчилери «Кы-
зыл-Тук» колхозтун коллек-
тив кварталда эл саар планын
125 хуу, сүтү 100 хуу
күсүдүп, боттарынын сөзүн
бүдүрүлгө-биле ээлеп турар.

Кол чүүл—сөс-биле ажал-
херектин карышкак чок, ту-
дүш болуру болгай. Ынчангаш
СЭКП райком, партия эге ор-

ганизациялары көк ичээлге-
ни олче улаадырлар турар.
Ажыл-агый чылын эки дооар
дизе, оон эгезинден-не ден-
дески ажалдаар, бо хүнүн
байдалын чыл анализтен
көөр ужурут, Маада холбош-
тыр алыр болза, бисте чедир
инитирлеттингөн айтырыг-
лар, кылдыр чүдүдөр дыка
хөй. Аны үеде кол сорулга
кыштагылашынын органи-
застыг эрткери, малдың чаш
төлүн менди камгалап алы-
ры болжот чаксы тарылгага
аки белекчери болур. Бо
чылын кыштагылашынын
байдалын бистин районда ка-
жыгындан-даа берге болуп
турар. Ону ажал эртер,
сээд мурунун хүлээлгө-
лери чедикшигин күсү-
дир даш демселсе бүтү ком-
мунистери, ажалчы чонун
күжүн мобилизастары бистин
бир эл чутула сорулгавыс
болур.
Тоску беш чылдын Дирек-
тиваларынын төлөвилелинде
партиянын айытаны өндү
улуг сорулгаларын боттанды-
ры улам күженишкенин
ажылдарын биске хүлөөн-
дир турар. Ынчангаш ажал-
агый болжот кудуру тур-
густушкунун бүтү талаа-
рыга партияг удуруткан
күштердир, даандыган
ажыл-херек даш кадарларын,
коммунистери чарысала-
аын улам бедик ужурут.

К. ШУЛУУ,
СЭКП Өвүр райкомунун
бирги секретары.



ЧУРУНТА: Ершовонун ив-
дээ ажал-агый дуржулга стан-
циясында сугаттыг чөлгөргө
тарых чүүл-бүрү культура-
ларын шийлгези дооступ
турар. Лаборантылар Т. Зуева
болгаш Л. Нопышева олар ку-
куруза урезиникин шынарын
төдөрөйп турары.
Ю. НАБАТОВТУН ФОТОЗУ.
(СЭТА-нын фотохиказы).

УЛУГ СОНУУРГАЛ-БИЛЕ

ССР-нин уаус ажыл-агый-
нын хөгжүдериин тоску беш
чыл планынын талазы-биле
СЭКП-нин XXIV съездинин
Директиваларынын төлөвиле-
ли Чоон-Хемчик район библи-
отеказынын ажалдакчылары
улуг сонургал-биле номча-
ш, оу сөткөлинин ханы-
мында чүдүдүзүп, дет-
кен.

Бо чутула партияны доку-
ментин ажалчы чонун ор-
тузунга тавылдырап, та-
ныштырып чутулап көр-
үп турар бис. Ынчангаш
мунукулар ортузунда ажал
мунукулар күштелген.
Номнар делегетин докта-
мал организациян келген.
Номчула залымда «Бедик со-
рулгаже чаа бажынар» деп
ном делеткен бар. Ында
Коммунист партиянын болжот
Совет күрүлгөсүн үндө-
лекчи В. И. Ленинни чо-
галдары бирги оодурута
салган, дараазында «Комму-
нист» журналы «Эртем болжот
техника чонун эргезин»
деп чүдүдү, колхозчулар-
нын III Бүгү-эвеле сөз-
дө СЭКП ТК-нын Чингиз-
не секретары Л. И. Бренке-

тин чутула болжот өскө-
рдө бар.
«Партиянын XXIV съезди-
нинге уткуштур» деп тема-
лыг делетге библиотекада
кылдыган. Оон материалда
ыйлап, «Сээдинин сөз-
дө чедир» деп эгезин ала-
да эрткен сески беш чылда
бистин күрүлгөсүн ажал-агый
болжот культуру тургузуш-
кунунда чедикшигенин-
ти, улуг чарыгдаларын ор-
тузуп турар. Ол ышмак Чоон-
Хемчик районда кадыг улуг
ажылдар кылдыганын, сээд-
ини төлөтүп ужуражыр
деш ажал-нычлери чүгү
кылмы турарын тодаргай оон
билеп ап болур.

Республика содууларында
партиянын ам болур сээд-
ини хамдарышкан материал-
дарын ап алган, тускай па-
наларда кадалган, номчу-
ларга бараан болдурун.

Район библиотеканын
номчукуларынын колдуу
айыктар, ыччангаш олар-
нын ортузунда ажылды улам
экижидери бистин сорулга-
ныс. Оларга таарышкан ном-
нар делеткен доктаамал
тургускан, оу үргүчү чары-
штып турар.

Автолавка

ды, оон мыйа чорутууус.
Дараазында хөйжү А.Арак-
чааның аалыгы бардык.
Сес чыл хөй кадырып келген.
№ 4 хөйжү бригаданын му-
накчы кадарчыны болду. Оон
кадамында төрүчү 400 хөй-
нүн хөй көзүн ооданкан,
чаш хураганын оңа-менди
доруктур турар. Алды тонна
күртгө өдө, 12 тонна көк су-
ла бар. Чаш хураганынын
сакман аргамзы-биле өстүрүп
турар. Колхозтун хөйжү бри-
гадаларына икеткалыг ка-
жымы Аракчаа бир дуга-
рында кылды ажылган. Сак-
манчыктер күженишкенин



Коммунал ажал-агый министрствозунун авто-
транспорт бүдүрүлгөсүндө ажал чалаачы Юрий Шестанов СЭКП-нин
XXIV съездинге уткуштур чарыкка кирип, күш-ажылчы
бедик күрүзүлгөсүн чедип алган. Машина бажынарынын
талазы-биле бедик мергежилди, техникага кадыгы чалаачы-
ны бо кыжын харыскалгалыг ажылчы күсүдериинге, Төмү-
жө кылар-чар чүдүдөр сөөртүрүнчө чоруткан.
Бүдүрүлгө алаалыг Шестанов ак сөткөлдү күсүдүп,
норжон үргүлчү ажырып келген. АТБ-нин коммунисти-
ни СЭКП кенжигүнүн кандидатына хүлөп алган.
ЧУРУНТА: коммунист күш-ажылчы шалычызы
Ю. М. Шестанов.
В. РАЧОВСКИЙНИН ФОТОЗУ.

ажылдап, чаш хураганынын
доруктуруп турарлар.
Чолаачы-сакманчы-биле ол
хүн 9 кодага чоран бис,
кадарчылар херектелдери
сакан алгаш моон сонгаар
херектээр бараанынын чагы-
лылаан. Кода бүдүзүлгө оо-
лаашкын түдүткөн, кадарчы-
ларда, сакманчыктерде чай
чөк апарганын көрүп чорду-
ус. Малчынар сакманчыга
четтиргенин керегелден, пар-
тиянын XXIV съездинин тө-
лөтүгү белек-биле уткуштур
күзүп турдурун. Барган ко-
даннарында мал хуи мын-
тап, оңа-менди турар бол-
луп.

Коммунист С. Дамчак № 4
хөйжү бригаданы билдирип
удурут, кадарчыларын
күш-ажылчы эки организа-
стан турарын кадарчы бүрүзү
мактан турарын чоруп чо-
роаш дичкан бис. Бригада-
да 1600 хөй ооданкан, чаш
мадаа хөйгөч чок. 1971—
1975 чылдарда СЭКП-нин
уаус ажыл-агыйн хөгжү-
дериин беш чыл планынын та-
лазы-биле СЭКП-нин XXIV
съездинин Директивалары-
нын төлөвилелин бригаданын
кадарчылары танышкып көр-
гөн, беш чылда боттандыр
ажылдарын тодаргай алган.
Автолавканын чолаачы-са-
кманчы-биле таныма каа-
таалынар. Чолаачы-сакманчы
III. Содуам Эрэн райпоу-
нун база бир мунакчымы,
«Коммунизмче орук» колхоз-
тун малчынары 1970 чыл-
дың сентябрында көрө бара-
ан биле хандырып келген. Ка-
дарчыларын чагыларын кол
барымдалап, бараанынын
үндүрүп ап турар. Бажы-
нынын эгелешчилери малчы-
нарынын негелден
үлгөткан. Ол барааннар рай-
пога эвек көп турарын
III. Содуам хондул чутула-
лап чорутуу.

Ол хуи барган кадарчы-
ларынын амдырал-чурттал-
газы-биле танышкып көрүсө-
лө, материалдык болжот
культуру деңгелин бедик,
ийтиг херек даш чуту-
дуг ажалдап турарын биле
чордуус. Бистин баргавыс
өбүлде бүдүзү айда 160—200
чедир рублдан ап турар бо-
лду. СЭКП-нин XXIV съезди-
нин Директиваларынын
төлөвилелинде беш чыл пла-
нында колхозчуларын орул-
газы 30—34 хуу өөри көр-
дүгөн болжот. Директивалар-
нын төлөвилелин колхозчу
ажыл-нычлери улам-ла со-
рук кирип турар.
Н. ДАКАА.

ПАРТИЙЖИ СӨСТҮН ДЭЭШТИН ДЭЭШ

Каа-Хем районда «Октябрь,
30 чыл» колхозтун колхоз-
чулары 9-ку беш чылдын
бирги чылдыга күрүгө 116
тонна тарааны, 218 тонна
эйти, 385 тонна сүтү, 20
тонна дүктү саар хүлээл-
гө. Бирги кварталдын пла-
нын ээлеп организацияг эр-
тир турар. Колхозтун хоочун хөй-
жүзү 3-март 25-ке, трактор-
лар септелгени март 25-ке
чедир дооар деп бедиктен
хүлээлгөргөн алган, колхозтун
ажыл-нычлери оу бедик со-
ругалы чедикшигин күсү-
дип турарлар. Эл планы
февраль 20-де күсүткенин.

Колхозтун сүт-баран фе-
рмазынын коллектив күрүгө
сүт сарынын планын чо-
гуур үеде күсүдүр даш,
боттарынын аразында соци-
алист чарыштын ажылдап
келгенер. Оон түннелинде
саачы В. Парфенова баштай-
гы ийи айда бир инекте-не
246, Дамба Онуца — 211,
Давалай Домуа — 208 кг
сүтү саап алган, амгы үеде
коллективтин мурунку оду-
рунда чоруп турар. Ферма
эрткен ийи айда 45 тонна

сүтү бүдүрүр планын 55
тонна кылды күсүткен. Му-
накчы саачыларын алга-
рын ферманын күш-ажыл ту-
гунда 10 хонгаш-ла дем-
дел, азып турар.

Эрткен чылдарга бодарга
колхозта мал кыштагылашы-
нын ээлеп организацияг эр-
тир турар. Колхозтун хоочун хөй-
жүзү 3-март 25-ке, трактор-
лар септелгени март 25-ке
чедир дооар деп бедиктен
хүлээлгөргөн алган, колхозтун
ажыл-нычлери оу бедик со-
ругалы чедикшигин күсү-
дип турарлар. Эл планы
февраль 20-де күсүткенин.

Колхоз бүдүрүлгөсүндө хөй
чылдарга ажалдап, боттары-
нын ак сөткөлдү күш-ажыл-
чы-биле эш-өрүтүп, колхоз
баштар черинин күдүктелди
чалап ап келген херезген
нычлери эвек эвек. Оларга
хөй ажалдыга К. Койлелен,
Д. Куске, Е. Көргөбей, комсо-
молчу кыстар С. Момбадан,
Н. Донгай-оол болжот өскө-
дө хөй мунакчыларын ха-
маарыштырып болур. Бо эштер

боттарынын эки ажылы-биле
өскөргө уаагер болуп турар-
лар.

СЭКП-нин XXIV съездинин
төлөтүгү уткуштур улаанган,
хөй ажалы организа-массалыг
хемчеглери партия организа-
цияг боттандыр, бо хүн-
үнде партиянын XXIV съезди-
нин Директиваларынын
төлөвилелин масса чоңа
таныштыры-биле 17 лектор,
9 агитатор боттары организа-
стан. Партия организациянын
нирбоз оу боттарынын
ажылды партия хураалдары-
га, элчелгиг бюрога үргүчү
дынап чутулашкып, олар-
нын ортузунда партияг
удурутканы күштелдир-
шкан, боттү дуаны чедирип
турар. Лекторлар, полити-
форматорлар, агитаторлар
квартал айым-биле ажал
планын.

Лектор болуудан Л. Кали-
кулина, К. Москаленко, Т.
Смелых, политинформаторлар-
дан М. Белевский, П. Шин-
гулин, П. Москаленко, В. Оюн,
агитаторлардан М. Салчак эки
ажылдап келген. Агитколлек-

тив школада өөредилге эге-
лекчиси Е. Берестеникова
аки удуруп турар. Коллек-
тив лекцияларын, беседаларын
малчынарга, сүт-баран
фермаларын ажалдакчыла-
рынга доктаамал кылды берип
келген. Оон кенжигенин
инициатива-биле агитатор
бүрүзү бодунун уаастокта
айда ийден эвек эвек уаа-
барым турарын организастан.
Ол үеде агитаторлар чоңун
талазындан кирген санал-
онады, дилетерин, чагыларын,
комундаарын колхозтун
партия организациянын көдө
Совет-биле кады сайтырп кө-
рүп, оон күсүдөргө 10 хо-
нук хуусада чедип алырын
чүрүмчүткан. Агитколлектив-
тин ажалында бир оңаай
чүгө болза, олар боттарынын
быжыгаланганын уаастокта
чуртталгаларына кудурутуп
амдырал-чуртталга дугайында
чагы сургада хөйгөч
беседаларын база кылды чо-
руур.

Мурунда чылдарга бодар-
га, бо чылын колхозта лек-
торлар ажыл ээлеп экижэн.

Реформаже шилчиринге белеткенир

СЭКП ТК болжот ССР-нин
Министерлер Човүлели капитал
тудурун планнаарын сайы-
рапгажылар, тудуг бүдүрү-
лгөсүн экономикаг иди бе-
ришкенин күштелдир дуга-
йында доктаалды 1969 чыл-
дың майда хүлөп алган. Ту-
дугу дүргөн болжот эки шы-
нарын кылдыр хандырып
биле төлөвилел-смета херез-
экижидерин хемчеглери база
тодараткан. Партиянын
болжот чазактын ол хемчег-
лери тудугун ажал-агый ре-
формагыне шилчидеринин
калбак программа болган.
Чаз системанын боттун ам-
дырал бадтыкпал берген.

Уаус ажыл-агыйнын кайы-
даа алырын дүргөн хөгжү-
дөш тудугдан хамаржыр.
Эрткен беш чылда бистин чү-
түсү капитал тудуг талазы-
биле улуг чедикшигенин
болган. Ыванын тудугулары
база ээлеп чаш бүдүрүлгө че-
лери, чуртталга, культура ба-
жынарын, шк о л а л а р ы н
ажылдага кириген.
Иччазда-да тудуг бүдү-
рүлгөсүндө, оу организастан-
нында болжот планнап тура-
рында четтестер хөй. Канды-
бир тудуг комплекзин план-
наарда капитал салымчыны-
нарын ам ажылдага кирир
болжот бирги чергенин объек-
тилеринге мөөнөөр дугайында
принципти бо-ла хажыдып ту-
рар бис. Ол ышмак тудугту
чорударынын, оу материал-
техниктиг кудуларында хөй
хандыраарын база тудуг ор-
ганизациянын күчүзүн өс-
түрүгенин планнаар бот-
боду дүшпейн бар чүдүлөр
бар. Тудугту хуусаагын
уаамдыктар бир чылдаган
болза, төлөвилел докумен-
тазын ооладарын белеткери
болжот б а д м а л т ы н а н
төлөвилелди чаш дагып эе-
кылды турар болур. Канды-
бир объектинин смета өртөн
тодардырда частырылар

болдурун, а чамдыкта ону
эвеккейгесээр хөйгөр база
бар. Чаа реформа бо бүтүгө
эштеп чок демселди чаралар.
Тудуг ажылды чедикши-
генин биле чегелештир чет-
тестер хөй. Чизээ, чамдык
объектилерин планга көргө-
нидин ийи катан ууун ху-
саада тудуп турар. Ак-Дову-
ракты алымы. Мында 14
объект планнаан хуусаагын
да ажылдага кирбес. Олар-
нын чамдыктарын харын-даа
он чыл индирде тудуп кел-
ген. Ол дээрге планнаагын
ийи катан эвек, а 8—10 ка-
тап ууун хуусаа-дыр! «Тыва
даг-дугу» комбинатта сепара-
ты болжот кургалдыга көрү-
зүн ам ажылдага киригерине
белеткеп турар, а төлөвилел-
смета документация ам-даа
бисте келбашаан. Ол тудуг
уаамдыканында корпусту
чарытарынын документация-
зын ам база белеткеп эгелей
берген.

Фабриканын ийги ээл-
генин кол корузуун ам тудуп
киришкен. Ынчаарга төлө-
виле чедир кылдымашаан
чүдүлөр дыка хөй, сметада
чамдык ажылдарын кирибес.
Ындыг хөйгөч четтестер ту-
дуг ажылдыга дыка шаптык-
тыг.

Капитал тудугун ажал-
чы бидерде, тудуг ин-
дустриянын бүгү эвено-
ларынын ажылын чогулгалы
чорударда планнаашкынын
болжот экономикаг иди бе-
ришкенин чаз системанын
сметини чутула. Рес-
публиканын тудугулары ке-
дир чылдан бээр ол чүрүм
сугуар ажылдарын планнап
турар. Ынчангаш реформаже

[illegible]

нийн, эвэлсдөгхөн болгон
автономтүр республика-
рын хоолдуулдугаар
20 чуту. Ажлын чон-
депутатарын хоорайн
хоорайн район Со-
ахилын чонлар депутат-
рын хоорай, хоорай. И-
йон Советийн каттын
девискэрийн составын
девискэри кирен ажил-
чонлар депутаттарын
дээ болгаш суур Советтер
нийн ажыл-чорудугаар
удуртуурн хоойлу-биле
высман эргелерин чэмчэ-
дерин буугаар боттардын
21 чуту. Ажлын чон-
депутатарын хоорай бо-
гаш хоорайда район Со-
веттерин дугайында эвэлсдө-
кен республикаларын хо-
луудугаарын чогаалын
мырын эвэлсдөгхөн рес-
публикаларын Дээди Совет-
нийн Президиумтары да-
ахыл.
22 чуту. Ажлын чон-
депутатарын хоорай бо-
гаш хоорайда район Со-
веттерин ажил-чорудуга-
таарилтыр балкарын тур-
штылардэр бо Чарлык
чорүшөйл турар болгон
оолары бо Чарлык да
тур ССР Эвэлсиния, эвэлс-
дөгхөн болгон автономн
республикаларын күштү-
болуу турар хоолдуулдуга-
мын боттардын чорудура-
да чедир моон сонга-дар
ажылаларын доктаадыр.
СССР-нин Дээди Советин
Президиумун Даргазы
Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР-нин Дээди Советин
Президиумун Секретары
М. ГЕОРГАДЗЕ.
Москва, Кремль.
1971 чылдын март 19.

